

Vijf eeuwen 'Hooghuis' te Sint-Katelijne Waver

Wouter Yperman 1

Het 'Hooghuis' te Sint-Katelijne Waver, aan de nieuwe en oude Mechelsesteenweg, wordt momenteel gerestaureerd na een leegstand van decennia. Naar aanleiding van deze restauratie werd de Mechelse Vereniging voor Stadsarcheologie (MVSA) gecontacteerd om een archeologisch onderzoek uit te voeren op de direct bedreigde zone op het achtererf van het Hooghuis, waar een nieuwbouw komt. Dat de bodem een archeologische verleden zou herbergen stond buiten kijf aangezien het huidige Hooghuis een restant is van een groter agrarisch complex.

Archiefbronnen spreken in een schepenacte van 1 december 1615 over de Wijnantshoeve (het 'Hooghuis') dat verschillende percelen bevatte (samen 24 bunders of 31,2 hectaren groot). Dit is voorlopig de oudste geschreven bron over deze hoeve.

Architecturaal en bouwhistorisch is de oudste fase van het stenen restant rond 1500 te plaatsen. De aanwezigheid van o.a. een dubbele duiventoren en een herenkamer in combinatie met een uitzonderlijke dakconstructie duidt op de redelijk hoge welstand van de bewoners. Aanpassingen doorheen de tijd, zoals een barokke deurstijl, tonen aan dat deze stand behouden bleef.

Vanuit archeologisch oogpunt waren de verwachtingen dus hoog gespannen. De resten van een aantal muren waren zo al zichtbaar. De afbraak van deze muren dateert van 2005. Net voor de aanvang van de restauratiewerken, en dus ook vóór het archeologisch onderzoek, werd namelijk de vervallen aanbouw achteraan het hoofdgebouw gesloopt om plaats te maken voor de werfstellingen voor de restauratie van het hoofdgebouw. De vloer van de aanbouw werd hierbij eveneens machinaal verwijderd. Na het verwijderen van de laag asfalt van de ooit openbare weg, die evenwijdig aan het huis over het onder-

zochte deel van het achtererf liep, werden sporen zichtbaar van puinlagen en van een kasseiweg.

De puinlagen zijn vermoedelijk ontstaan bij de aanleg van de asfaltweg. Er werden enkele resten teruggevonden van muren op deze plaats die duidelijk in de weg stonden. Het puin heeft als ruwe fundering voor de geasfalteerde weg een nieuwe functie gekregen.

De oudere 'kasseiweg' tussen de afgebroken muren en de puinlagen is echter geen openbare weg geweest. Althans is op geen enkele oude wegenkaart sprake van een openbare (steen)weg door/langs het Hooghuis. Deze kasseiweg moet dan ook waarschijnlijk eerder beschouwd worden als een toegangsweg naar het erf van de hoeve. Deze weg bestond o.a. uit afgeronde kalksteen-

Fig 1 Hooghuis circa 1945

en zandsteenblokken en een aantal gerecupereerde zandstenen bouwelementen zoals raamkozijnen. De vorm en de afmetingen van de herbruikte bouwelementen kwamen overeen met de nog aanwezige elementen van het Hooghuis. Vooral dit sterkte het vermoeden dat het hier ging om een privéweg, de toegang tot de hoeve Herstellingen, opvullingen van kuilen en diepe karrensporen wijzen op een intensief gebruik.

De toplaag met de hierboven vermelde sporen is eigenlijk de enige bewoningslaag. Vanaf het ontstaan van de hoeve tot nu heeft men op hetzelfde niveau geleefd. In deze bewoningslaag zijn dat ook vondsten uit vijf eeuwen terug te vinden, waaronder een aantal niet-streekeigen 17de eeuwse koperen munten. Over hoe deze vreemde munten op het erf van deze hoeve terechtgekomen zijn blijft het gissen.

De grond onder deze bewoningslaag bestaat, op funderingen en nivelleringslagen na, nagenoeg volledig uit volle pikzwarte grond. Waarschijnlijk gaat het hier om een éénmalige ophoging, met maximum 1 meter. Deze ophoging vanaf de onvruchtbare moederbodem, die bestaat uit zavel, gebeurde rond 1450. Glas en keramiekvondsten bij een vermoedelijk paardenskelet

onderaan deze ophoging duiden hierop. In de moederbodem zelf zijn een grote gracht met een stuk van een dwarse greppel teruggevonden en een 10-tal paalsporen. De meeste paalsporen hadden een basis van 20x20 cm en waren gepunt. Gezien de ligging van de gracht (dwars onder het Hooghuis), de greppel en één paalspoor (onder de fundering van een muur) is het weinig waarschijnlijk dat er een relatie is tussen de sporen in de moederbodem en het Hooghuis.

1 Mechelse Vereniging voor Stadsarcheologie, Paardenstraatje 15, 2800 Mechelen

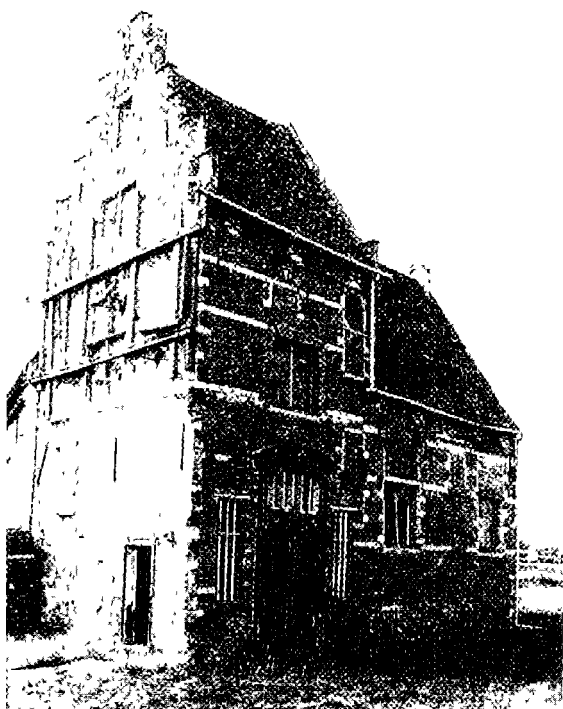

Fig 2 Hooghuis vóór de restauratie in 1995

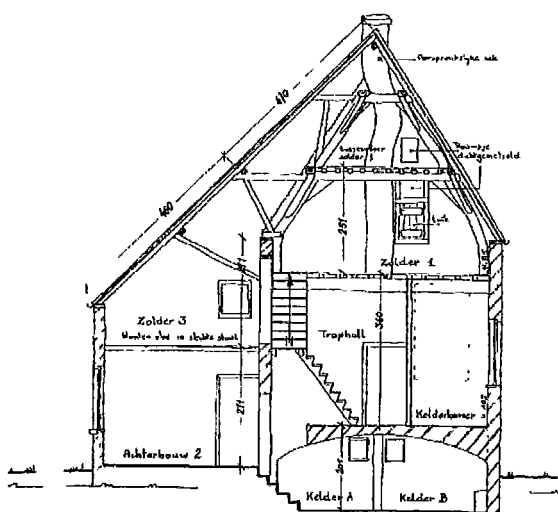
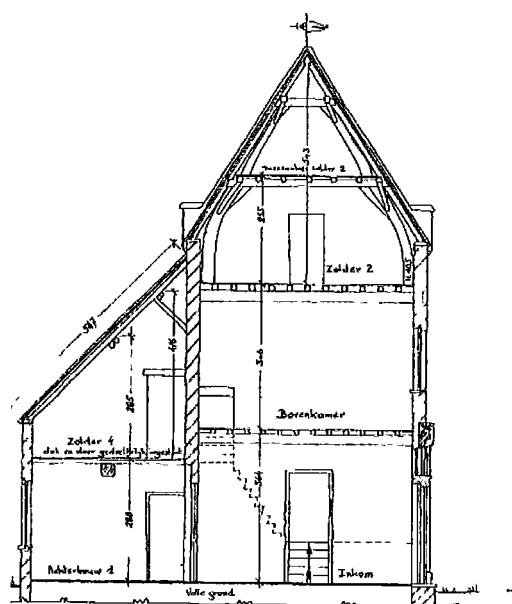

Fig 3 Dwarsdoorsnede van het Hooghuis (opmeting Arch. Jos Serneels)